GuyAI
מבית GOOL בגרויות

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ תשפ"ג, 2023
מספר השאלון: 1262
קובץ: תשובות סופיות

תנ"ך

שאלון 1262 (אקסטרניים)

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה וחצי.
מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
פרק ראשון – סיפורי ראשית העולם והאנושות – (2×40) – 80 נקודות
פרק שני – נושאי הבחירה – (1×20) – 20 נקודות
סך הכול – 100 נקודות
ב. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך עברי שלם בלי פירושים ובלי תוספות. מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.
ג. הוראות מיוחדות: (1) אין להעתיק את השאלה; יש לכתוב את מספרה בלבד. (2) יש להתרכז בנושא. יש לשים לב לכתב, לכתיב ולפיסוק.
יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה. כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.
השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.
בהצלחה!

כללי המענה במועד זה (קיץ תשפ"ג): לא נמצא מסמך רשמי שקובע לשאלון 1262 במועד זה כללי מענה שונים מן המודפס, ולכן מובא המבנה המודפס בשאלון: פרק ראשון – שתי השאלות 1–2, ובכל שאלה סעיף א' חובה (25 נקודות) ועוד סעיף אחד מתוך ב'–ג' (15 נקודות) = 80; פרק שני – שאלה אחת מתוך 3–4 (על אהבה וחסד או בין שאול לדוד), כל הסעיפים = 20. מבנה זה תואם את מכתב הפיקוח על הוראת המקרא בחינוך הממלכתי מ־15.12.20 (כ"ט בכסלו תשפ"א), "מבנה שאלון בחינת הבגרות מסגרת ה־30%": פרק ראשון – עלילות הראשית (2×40) = 80; פרק שני – על אהבה וחסד / בין שאול לדוד (1×20) = 20. מסמך התובנות של קיץ תשפ"ג (10.08.23) מביא לשאלון 1262 רק את הציון הממוצע, ואינו מוסיף כללי מענה.
הערה לפתרונות: בציטוטי הפסוקים בפתרונות השם המפורש נכתב בצורת ה' (גם עם אותיות שימוש: לַה', וַה'), כמו בשאלון. הפסוקים מובאים בניקוד בלי טעמים; בשאלון זה אין טקסט מקראי מצולם.

בהצלחה!

תשובות סופיות

פרק ראשון – סיפורי ראשית העולם והאנושות (80 נקודות)

שאלה 1

א. (1) התפתחות תרבותית (שתיים מתוך): בניית עיר – "וַיְהִי בֹּנֶה עִיר" (בראשית ד, יז); רעייה ומקנה – "הוּא הָיָה אֲבִי יֹשֵׁב אֹהֶל וּמִקְנֶה" (בראשית ד, כ); מוזיקה – "הוּא הָיָה אֲבִי כָּל־תֹּפֵשׂ כִּנּוֹר וְעוּגָב" (בראשית ד, כא); מלאכת מתכת – "לֹטֵשׁ כָּל־חֹרֶשׁ נְחֹשֶׁת וּבַרְזֶל" (בראשית ד, כב). הידרדרות מוסרית: למך לוקח שתי נשים – "וַיִּקַּח־לוֹ לֶמֶךְ שְׁתֵּי נָשִׁים" (בראשית ד, יט); הריגה על פצע והתפארות בנקמה – "כִּי אִישׁ הָרַגְתִּי לְפִצְעִי וְיֶלֶד לְחַבֻּרָתִי" (בראשית ד, כג), "כִּי שִׁבְעָתַיִם יֻקַּם־קָיִן וְלֶמֶךְ שִׁבְעִים וְשִׁבְעָה" (בראשית ד, כד). אפשר גם: קין מתחמק מאחריות לרצח – "וַיֹּאמֶר לֹא יָדַעְתִּי הֲשֹׁמֵר אָחִי אָנֹכִי" (בראשית ד, ט). (2) בשושלת שת: "אָז הוּחַל לִקְרֹא בְּשֵׁם ה'" (בראשית ד, כו) (וגם "כִּי שָׁת־לִי אֱלֹהִים" (בראשית ד, כה)); בשושלת קין ה' אינו מוזכר אחרי "וַיֵּצֵא קַיִן מִלִּפְנֵי ה'" (בראשית ד, טז) – שושלת של קידמה חומרית בלי קשר לאלוהים, ולכן גם בלי בלם מוסרי.

ב. (1) שתיים מתוך: פנייה חגיגית שדורשת הקשבה ומכנה את עצמו בשמו – "שְׁמַעַן קוֹלִי נָשֵׁי לֶמֶךְ הַאְזֵנָּה אִמְרָתִי" (בראשית ד, כג); התפארות בהריגה על פצע – "כִּי אִישׁ הָרַגְתִּי לְפִצְעִי וְיֶלֶד לְחַבֻּרָתִי" (בראשית ד, כג); השוואה לקין והבטחת נקמה גדולה פי עשרה – "כִּי שִׁבְעָתַיִם יֻקַּם־קָיִן וְלֶמֶךְ שִׁבְעִים וְשִׁבְעָה" (בראשית ד, כד). (2) לפי המלבי"ם האיום מופנה נגד נשותיו, עדה וצילה: הוא מזכיר להן שהרג ולא נענש ושאין משפט נגדו, ולכן אישה שתמרה את פיו – תומת.

ג. (1) בקין: "וַתֹּאמֶר קָנִיתִי אִישׁ אֶת־ה'" (בראשית ד, א) – חוה רואה את עצמה כיוצרת ושותפה לה', בביטחון ובגאווה. בשת: "כִּי שָׁת־לִי אֱלֹהִים זֶרַע אַחֵר תַּחַת הֶבֶל כִּי הֲרָגוֹ קָיִן" (בראשית ד, כה) – אלוהים הוא הנותן והיא המקבלת; ענווה, והכרה במוות ובאובדן. (2) כן: לפני גזר הדין קין מתחמק – "וַיֹּאמֶר לֹא יָדַעְתִּי הֲשֹׁמֵר אָחִי אָנֹכִי" (בראשית ד, ט); אחרי העונש ("נָע וָנָד תִּהְיֶה בָאָרֶץ" (בראשית ד, יב)) הוא מתוודה, לפי רמב"ן – "וַיֹּאמֶר קַיִן אֶל־ה' גָּדוֹל עֲוֹנִי מִנְּשֹׂא" (בראשית ד, יג) – מודה בחטאו ומצדיק את הדין. אפשר גם: השינוי חלקי ("וְהָיָה כָּל־מֹצְאִי יַהַרְגֵנִי" (בראשית ד, יד)).

שאלה 2

א. (1) ברכה: "פְּרוּ וּרְבוּ וּמִלְאוּ אֶת־הָאָרֶץ" (בראשית ט, א) – פריון ויישוב הארץ מחדש. היתר: אכילת בשר – "כָּל־רֶמֶשׂ אֲשֶׁר הוּא־חַי לָכֶם יִהְיֶה לְאָכְלָה כְּיֶרֶק עֵשֶׂב נָתַתִּי לָכֶם אֶת־כֹּל" (בראשית ט, ג) (לעומת צמחים בלבד בפרק א'). איסורים: אכילת בשר עם דמו – "אַךְ־בָּשָׂר בְּנַפְשׁוֹ דָמוֹ לֹא תֹאכֵלוּ" (בראשית ט, ד); שפיכות דם האדם – "וְאַךְ אֶת־דִּמְכֶם לְנַפְשֹׁתֵיכֶם אֶדְרֹשׁ" (בראשית ט, ה), "שֹׁפֵךְ דַּם הָאָדָם בָּאָדָם דָּמוֹ יִשָּׁפֵךְ" (בראשית ט, ו). (2) האיסור: לשפוך דם אדם (גם בידי חיה, גם אדם בדמו שלו). הנימוק: "כִּי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת־הָאָדָם" (בראשית ט, ו). האכיפה: ה' "דורש" את הדם, ובני האדם עצמם מענישים את הרוצח – "בָּאָדָם דָּמוֹ יִשָּׁפֵךְ" (בראשית ט, ו).

ב. (1) שלושה מתוך: כבוד לחיי בעלי החיים – "אַךְ־בָּשָׂר בְּנַפְשׁוֹ דָמוֹ לֹא תֹאכֵלוּ" (בראשית ט, ד); חיי אדם מקודשים ונתבעים מכל פוגע (גם חיה, גם אדם בעצמו) – "וְאַךְ אֶת־דִּמְכֶם לְנַפְשֹׁתֵיכֶם אֶדְרֹשׁ מִיַּד כָּל־חַיָּה אֶדְרְשֶׁנּוּ וּמִיַּד הָאָדָם מִיַּד אִישׁ אָחִיו אֶדְרֹשׁ אֶת־נֶפֶשׁ הָאָדָם" (בראשית ט, ה); הנימוק "כִּי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת־הָאָדָם" (בראשית ט, ו) ואחריות החברה להעניש; עידוד החיים והולדה – "וְאַתֶּם פְּרוּ וּרְבוּ שִׁרְצוּ בָאָרֶץ וּרְבוּ־בָהּ" (בראשית ט, ז); ברית לשמירת כל החי – "וְלֹא־יִכָּרֵת כָּל־בָּשָׂר עוֹד מִמֵּי הַמַּבּוּל" (בראשית ט, יא). (2) עמדה מנומקת: למשל לא מסכימים – ההיתר מוגבל מיד ("אַךְ־בָּשָׂר בְּנַפְשׁוֹ דָמוֹ לֹא תֹאכֵלוּ" (בראשית ט, ד)) ויש מדרג בין חיי אדם לחיי בעל חיים; או מסכימים – הותר להמית "רמש אשר הוא חי", בניגוד לבריאה.

ג. (1) בראשית ט: סכנה – "וַיֵּשְׁתְּ מִן־הַיַּיִן וַיִּשְׁכָּר וַיִּתְגַּל בְּתוֹךְ אָהֳלֹה" (בראשית ט, כא): אובדן שליטה וכבוד. בראשית יט: סכנה – "וַתַּשְׁקֶיןָ אֶת־אֲבִיהֶן יַיִן ... וְלֹא־יָדַע בְּשָׁכְבָהּ וּבְקוּמָהּ" (בראשית יט, לג): היין מנטרל את המודעות ומאפשר ניצול (גילוי עריות). תהלים קד: ברכה – "וְיַיִן יְשַׂמַּח לְבַב־אֱנוֹשׁ" (תהלים קד, טו): שמחה. (2) לפי שד"ל חטא חם אינו בראייה אלא בכך שלא כיסה את אביו ובכך שסיפר לאחיו בלעג: "וַיַּגֶּד לִשְׁנֵי־אֶחָיו בַּחוּץ" (בראשית ט, כב). עמדה: כן, זה דומה לשיימינג – הפצת חרפתו של אדם חסר אונים לאחרים, "בחוץ", בלעג, במקום לכסות (כמו שם ויפת, "וַיְכַסּוּ אֵת עֶרְוַת אֲבִיהֶם" (בראשית ט, כג)); הבדל: קהל מצומצם.

פרק שני – נושאי הבחירה (20 נקודות)

שאלה 3

א. (1) מזון: "אֶלְכָה־נָּא הַשָּׂדֶה וַאֲלַקֳטָה בַשִּׁבֳּלִים" (רות ב, ב); "וַתִּלַקֵּט בַּשָּׂדֶה עַד־הָעָרֶב וַתַּחְבֹּט אֵת אֲשֶׁר־לִקֵּטָה וַיְהִי כְּאֵיפָה שְׂעֹרִים" (רות ב, יז) – הלקט מפרנס את רות ונעמי. סכנה: "הֲלוֹא צִוִּיתִי אֶת־הַנְּעָרִים לְבִלְתִּי נָגָעֵךְ" (רות ב, ט) – חשש מפגיעה של הנערים; "וְלֹא יִפְגְּעוּ־בָךְ בְּשָׂדֶה אַחֵר" (רות ב, כב) – בשדה זר צפויה פגיעה; (גם "וְלֹא תַכְלִימוּהָ" (רות ב, טו), "וְלֹא תִגְּעָרוּ־בָהּ" (רות ב, טז) – השפלה וגערה). (2) עמדה מנומקת, למשל: רות אינה בודדה – נעמי ("וַתֹּאמֶר לָהּ לְכִי בִתִּי" (רות ב, ב)), בועז ("וְכֹה תִדְבָּקִין עִם־נַעֲרֹתָי" (רות ב, ח)), הארוחה עם הקוצרים ("וַתֵּשֶׁב מִצַּד הַקֹּצְרִים" (רות ב, יד)); אפשר גם: בודדה כנכרייה – "וְאָנֹכִי נָכְרִיָּה" (רות ב, י).

ב. זרות: "הַמּוֹאֲבִיָּה" – "וַתֹּאמֶר רוּת הַמּוֹאֲבִיָּה" (רות ב, ב), "וַתֹּאמֶר רוּת הַמּוֹאֲבִיָּה" (רות ב, כא); "נָכְרִיָּה" – "וְאָנֹכִי נָכְרִיָּה" (רות ב, י); (גם "נַעֲרָה מוֹאֲבִיָּה" – "נַעֲרָה מוֹאֲבִיָּה הִיא הַשָּׁבָה עִם־נָעֳמִי מִשְּׂדֵי מוֹאָב" (רות ב, ו)). שייכות: "בִּתִּי" – "לְכִי בִתִּי" (רות ב, ב), "הֲלוֹא שָׁמַעַתְּ בִּתִּי" (רות ב, ח), "טוֹב בִּתִּי" (רות ב, כב); "כַּלָּתָהּ" – "וַתֹּאמֶר נָעֳמִי אֶל־רוּת כַּלָּתָהּ" (רות ב, כב), "וַתֹּאמֶר נָעֳמִי לְכַלָּתָהּ" (רות ב, כ).

שאלה 4

א. (1) החשש: "פֶּן־יָבוֹאוּ הָעֲרֵלִים הָאֵלֶּה וּדְקָרֻנִי וְהִתְעַלְּלוּ־בִי" (שמואל א לא, ד) – שהפלשתים יתעללו בו, במלך ישראל. מוצדק: "וַיִּכְרְתוּ אֶת־רֹאשׁוֹ וַיַּפְשִׁטוּ אֶת־כֵּלָיו" (שמואל א לא, ט), "וְאֶת־גְּוִיָּתוֹ תָּקְעוּ בְּחוֹמַת בֵּית שָׁן" (שמואל א לא, י). (2) גיבור של ממש: ידע שימות ("וּמָחָר אַתָּה וּבָנֶיךָ עִמִּי" (שמואל א כח, יט)) ובכל זאת יצא ולא נבהל; מטרה: להעמיד את שאול כמופת לגבורה ולמוות של כבוד לכל השואף לתהילה.

ב. (1) שניים מתוך: "וַיִּכְרְתוּ אֶת־רֹאשׁוֹ וַיַּפְשִׁטוּ אֶת־כֵּלָיו" (שמואל א לא, ט) – ביזוי הגופה ונטילת כלי המלך כשלל; "וַיְשַׁלְּחוּ בְּאֶרֶץ־פְּלִשְׁתִּים סָבִיב לְבַשֵּׂר בֵּית עֲצַבֵּיהֶם" (שמואל א לא, ט) – פרסום הניצחון כניצחון אליליהם; "וַיָּשִׂימוּ אֶת־כֵּלָיו בֵּית עַשְׁתָּרוֹת" (שמואל א לא, י) – הכלים כמזכרת ניצחון במקדש; "וְאֶת־גְּוִיָּתוֹ תָּקְעוּ בְּחוֹמַת בֵּית שָׁן" (שמואל א לא, י) – הצגת הגופה לראווה ומניעת קבורה. (2) שניים מתוך: "וַיָּקוּמוּ כָּל־אִישׁ חַיִל וַיֵּלְכוּ כָּל־הַלַּיְלָה וַיִּקְחוּ אֶת־גְּוִיַּת שָׁאוּל" (שמואל א לא, יב) – הצלת הגופות בסיכון; "וַיִּקְחוּ אֶת־עַצְמֹתֵיהֶם וַיִּקְבְּרוּ תַּחַת־הָאֶשֶׁל בְּיָבֵשָׁה" (שמואל א לא, יג) – קבורה; "וַיָּצֻמוּ שִׁבְעַת יָמִים" (שמואל א לא, יג) – אבל.

כל הבגרויות בתנ"ך עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/tanach